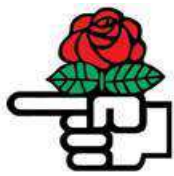

De Nieuwe Wijkaanpak

De Nieuwe Wijkaanpak

Een Nationaal Programma voor Verheffing en
Verbinding

Een plan van Linksom! in de PvdA

De Sociale Wijkaanpak van eind 20-ste eeuw in Nederland is niet af. Een nieuw elan in de wijken kan alleen ontstaan op basis van nieuw beleid. Resultaat lukt alleen, als Rijk en Gemeenten hiervoor in betere structuren gaan samenwerken.

De Nieuwe Wijkaanpak

Een nationaal programma voor Verheffing en
Verbinding

Historie

“Sociale Vernieuwing” was de term, waarmee het Kabinet Lubbers – Kok voor het eerst in Nederland de gemeenten in staat stelde om een lokaal sociaal beleid te voeren in de volkswijken, die meer aandacht nodig hadden. Stadsvernieuwing werd gekoppeld aan wijkbeheer, voor schoon, heel en veilig. Voorlopers van de Melkert Banen werden uitgetoet. Buurteams gingen overleggen over probleemgevallen in de wijk. Wijkfeesten werden meer gericht op sociale ontmoeting.

Het beleid werd voortgezet als Grote Steden Beleid. Investerings in infrastructuur leidden tot het opknappen van oude winkelcentra. De woningvoorraad werd grootschalig verbeterd. Veiligheid kreeg een zwaardere accent. En er kwamen “monitors” voor het meten van wat bewoners van de voortgang vonden.

Hernieuwde invloed van de PvdA in de Regering leidde daarna tot de Wijkaanpak. De “Vogelaar Wijken” zouden de kroon op het werk worden. Maar dat gebeurde niet. Vogelaar moest weg. Tegenstellingen tussen groepen gevestigden en nieuwkomers verdiepten zich alleen maar. De PVV maakte het “Multi Cultu beleid” belachelijk.

Maar Linksom! heeft nu een plan. Twee miljoen Nederlanders, wonen in wijken of omstandigheden, die meer warmte en aandacht verdienen. Net als de overige Nederlanders, hebben zij recht op respect en waardering, verheffing en verbinding. Onvoldoende

*Wonen, weten,
werken, welzijn,
zorg, identiteit*

Wonen:

Meer betaalbare
woningen bouwen.

Weten:

Bestrijding
analfabetisme en laag
geletterdheid.

Werken:

Niemand zit thuis.

Welzijn:

Schoon, heel en veilig.

Zorg:

Goedkope zorg aan huis.

Identiteit:

- Gericht Casework tegen radicalisering
- Ontmoeting van andere culturen.

kennis, macht en inkomen van bewoners staat realisatie van dit recht in de weg.

Daarom is de Wijkaanpak niet af. We kijken goed, naar wat er wel en niet is bereikt. Op basis daarvan stellen we de oude aanpak bij. En we doen een oproep tot een nieuw elan.

Wonen

Een groot succes van de Wijkaanpak tussen 1990 en 2010 was veel en goede woningbouw. Wie bijvoorbeeld loopt door de wijk Feijenoord in Rotterdam, ziet daar licht en lucht, die er 30 jaar geleden niet waren. De bouw ging door, totdat de verhuurdersheffing een stop gaf op de financiële ruimte van de woningcorporaties. De omvang van de nood in de bouwsector vanwege deze maatregel is politiek betwist. Maar feit is, dat met de crisis van 2008 de bouw vrijwel tot stilstand kwam. Er zijn steeds minder betaalbare huurwoningen. “Middelduur” werd vaak te duur. Toch is ook de omvang van de “Middel Dure” huursector een knelpunt voor de relatief beperkte groep, die “scheef” woont en echt duurder kan. Verkoop van sociale huurwoningen door corporaties zou met een investeringsverplichting voor deze sector gepaard moeten gaan. Ook de pensioenfondsen hebben hier een verantwoordelijkheid. Een op te richten Nationale Investeringsbank (plan Wijffels) zou daarbij een coördinerende en uitvoerende rol kunnen spelen.

De Nieuwe Wijkaanpak kan niet zonder meer woningbouw. Er moeten voldoende betaalbare huurwoningen komen, voor zowel de lage als de midden inkomens. Daarom pleiten we voor een gerichte investeringsstroom onder nationale regie, met vernieuwende expertise, gericht op beter wonen in de zwakkere wijken. Die investering is ook nodig om bestaande projecten, zoals op Rotterdam Zuid, voort te kunnen zetten. Er zijn goedkopere, maar ook goede nieuwe technieken. Vertraagde plannen kunnen zo weer in gang. De tijd is rijp voor meer zowel collectieve als particuliere bestedingen. Hiervoor wordt nu ook gepleit vanuit de Bankensector. Dit pleidooi ondersteunen wij van harte.

Weten

Het onderwijs is niet ingestort, terwijl de verhuizingen met veel vertrek en dus ook veel nieuwe bewoners, gigantisch zijn en waren. Dit is al een groot compliment op zich. Maar niemand moet raar opkijken, dat in de instabiele wijken (toeloop en leegloop) het niveau te wensen over laat. De Wijkaanpak heeft dit, ondanks de Brede School en de Voorschoolse Programma's, niet kunnen verhelpen. Een bestuurlijke centralisatiebeweging binnen het onderwijs, tegelijk met het schrappen van

faciliteiten zoals het school maatschappelijk werk en veel wijkbibliotheken, heeft ook bepaald niet geholpen.

De Nieuwe Wijkaanpak moet bij onderwijs niet meer trappen in de hap snap valkuil uit het verleden, van een project gezond bewegen of een project gezond eten. Kernproblemen in de arme wijken zijn analfabetisme en laag geletterdheid. Hiervoor moeten duidelijker op de doelgroep gerichte programma's worden ontwikkeld. Voorschoolse programma's moeten inhoudelijk worden versterkt. Extra taalklassen voor lezen en schrijven, die open staan voor alle leeftijden, zouden goed zijn. Buitenschoolse activiteiten worden structureel verankerd in het onderwijs programma. Schroom niet om slechte scholen zo nodig te sluiten. En beloon een goede aanpak met respect en met betere faciliteiten. Richt de al aangekondigde extra geldstroom op de hier genoemde prioriteiten.

Werken en welzijn

Het hoogtepunt van de wijkaanpak viel samen met de bloeitijd van de Melkert Banen. Die waren een zegen, omdat, niet al te duur, instellingen en werkzoekenden werkelijk geholpen waren. Ze waren ook een ramp, omdat het vaak ging om echt werk, waarvoor meer kundigheid nodig was. En omdat de uitstroom naar "normaal" werk niet goed was geregeld.

Met de afschaffing van "Melkert" is het kind met het badwater weggegooid. Ingepast in de CAO, is een modern aangepaste Melkert regeling een goed alternatief voor de huidige participatie baan. Dwing mensen niet meer tot een uitzichtloze "tegenprestatie" voor hun uitkering, maar biedt ze verheffing, richting het werk van een gerespecteerde medeburger. Breng de werktevredenheid terug, die veel "Melketers" wel degelijk hadden. Compenseer daarmee de onvermijdelijke vermindering van het beschermd werk, maar leer ook van de marktmogelijkheden, die de grote sociale werkplaatsen boden.

Uitgangspunt moet zijn, dat niemand doelloos thuis hoeft te zitten. Stap voor stap doet iedereen mee. Uiteindelijk zouden Basisbanen een recht moeten zijn, voor hen die niet zelfstandig aan het werk kunnen. Versterking van de wijkinfrastructuur, door meer toezicht en handhaving, biedt ook kansen op werkervaring. Gebruik daarvoor de basisbaan en het basisinkomen. Zie het goede begin, dat Amsterdam hiermee nu maakt, met gebruik van het minimum loon. Dat loon zou de norm moeten worden. Professionaliseer de buurtpreventie. Bekeur vervuilers van de leefomgeving. Schuif de verantwoordelijkheid voor schoon, heel en veilig niet te makkelijk af op kwetsbare bewoners. Meer toezicht in het openbaar vervoer. Dat kan makkelijk en dat kan echt. Voor meer werk, maar ook voor meer welzijn en welbevinden.

Zorg

De decentralisatie van zorgtaken van Rijk naar Gemeenten bood nieuwe kansen in en voor de wijk. Veel gemeenten hebben daar gebruik van gemaakt door integrale zorg te scheppen via sociale wijkteams en door de inzet van de wijkzuster/wijkverpleegster. De eerste resultaten wijzen op verbetering in de samenhang van het aanbod. De nieuwe werkwijze is geheel in de geest van wat de wijkaanpak was. Maar er zal verder geïnvesteerd moeten worden in de versteviging van de nieuwe structuur. De echte beslissingsbevoegdheden liggen vaak nog teveel op het gemeentehuis. Verschil in zorgtoekenning moet in beginsel alleen gebaseerd zijn op de individuele omstandigheden en de draagkracht. Voorts moet de samenhang met wonen, weten, werken en welzijn organisatorisch beter worden verankerd. Dit kan niet zonder sturing en expertise. Zonder de hulpautonomie aan te tasten, is er een betere werk – en ondersteuning structuur nodig. De professionals in de wijkteams moeten dus meer ruimte en bevoegdheden krijgen en beter ondersteund worden. De Nieuwe Wijkaanpak zou landelijk hieraan moeten bijdragen. De zorgpraktijk zou voortvarend moeten worden gedigitaliseerd. Gebruik de computer of TV voor zorg en aandacht, zoals de nieuwste netwerken ook inderdaad concreet mogelijk maken. Maar zonder een verlies aan menselijke inzet. Verzin daarom mensvriendelijke lokale experimenten vanuit landelijke expertise, waarbij zorg wordt gekoppeld aan ontmoeting en service, basisbaan en basisinkomen. Naast het bezuinigen moet er dus juist extra geïnvesteerd worden, vooral in thuiszorg en huishoudelijke zorg. Vergeet niet, dat vrijwilligers alleen maar goed kunnen functioneren met facilitering en met professionele ondersteuning. Voor ouderen, die thuis kunnen blijven wonen, valt er nog een wereld te winnen! Te beginnen met investeringen in woningen die levensduur bestendig zijn en in woonvormen, die langer thuis wonen mogelijk maken.

Identiteit

De oude wijkaanpak werd maar beperkt door de betrokken bewoners verdedigd, omdat er een bezorgdheid was, die de onderlinge solidariteit tussen bewoners fundamenteel heeft uitgehold. De beleidsmakers hadden geen antwoord op de diversiteit van herkomst van vele bewoners in de wijk en op de vermoeidheid, die een steeds opnieuw van voren af aan verlopende socialisatie van die nieuwkomers teweeg bracht bij de oorspronkelijke bewoners van die wijk. Maatschappelijke en politieke polarisatie tussen groepen was meteen in de 80 er jaren al zichtbaar (CP), verscherpte zich

daarna (CD) en kreeg na de eeuwwisseling nadrukkelijk een landelijke dimensie met de brede opkomst van het politieke populisme. Ontkenning van Multi Culturaliteit als probleem was niet meer mogelijk. De nieuwe vluchtelingenstroom verscherpt die discussie nog eens.

Die problematiek is inderdaad landelijk politiek van aard en vereist een veelomvattende keuze voor de inclusieve samenleving; de verbinding van mensen en daarmee een keuze tegen het wij – zij denken. Maar de Nieuwe Wijkaanpak kan wel een bijdrage leveren aan beter onderling begrip.

Het nieuwe sociaal – cultureel en opbouwwerk is zich veel meer bewust geworden van de relatie tussen persoonlijke deprivatie, afglijden naar criminaliteit en politieke radicalisering, richting IS of richting extreem rechts. Investeren in “Social Casework” is een aanpak die zou moeten worden onderzocht en die zou kunnen lonen. Ook die keuze staat of valt met een goede inbedding richting bestaande instituties: politie, justitie, onderwijs, reclassering. Samenwerking met de wijkagent zou een versterking van beide rollen op kunnen leveren. Een te ontwikkelen model voor een goede service en ontmoetingsvoorziening (Buurthuis van de Toekomst) kan normerend werken bij de verbetering van bestaande wijkgebouwen.

De positieve keerzijde van een dergelijke prioriteit is een actieve bevordering van contact tussen diverse personen en groepen. De organisatie van wijk ontmoeting is niet zinloos, maar bereikt gewoonlijk een te beperkte groep. Teveel “buitenlanders” spreken amper met een gewone Nederlander. Teveel bewoners komen nauwelijks buiten hun woonwijk. Het behoort ook tot het ideaal van verheffing, dat mensen leren om de reikwijdte van hun denken en hun handelen te verruimen. Die reikwijdte kan dan ook worden benut voor de organisatie van inspraak en medezeggenschap over het wijkplan. Daar waren al ervaringen mee en die kunnen verder worden ontwikkeld. Bewonersparticipatie is onontbeerlijk.

Slotoordeel; Organisatie en Financiën.

De wijkaanpak in oude vorm had zin. Rapportages komen wat betreft hun conclusie veelal uit op verbetering van de levenssfeer in de aangepakte wijken, in het bijzonder het wonen en de leefomgeving. Maar het niveau van weten en de toegang tot het werken verbeterden onvoldoende. De zorg verkeert te vaak in een chaotische situatie. De tegenstellingen vanwege identiteit nemen bovendien verder toe.

Gemeenten kunnen dit alles niet alleen maar zelf verhelpen. Bevoegdheden en geldstromen zijn nu verspreid over Rijk, Gemeenten, Zelfstandige Organen voor wonen, weten en werken, het

particuliere initiatief, sociaal gerichte ondernemingen. Daarmee is de inzet verslapt en verbrokkeld geraakt. Maar de uiteenlopende verantwoordelijkheden en de ernst van de problemen vereisen toch echt een centrale en gecoördineerde regie. Daar hebben we in Nederland ook best ervaring mee. Denk aan onze stadsvernieuwing in de vorige eeuw, die een mooie combinatie was van decentrale vrijheid en landelijke gebondenheid.

Zonder een landelijk sterke structuur zal een nieuwe wijkaanpak verzanden in particuliere belangen en toevallige goede voorbeelden. Dat mogen we niet laten gebeuren. Een sterke kracht is nog altijd het geld. Trek een fors bedrag uit bij de Kabinetsformatie, minstens 500 miljoen. Deel die middelen niet beleidsarm en decentraal uit. Laat er een aparte minister voor Wijken komen, liefst samen met Wonen en Integratie, met een aparte project organisatie en een actieve Kamer Commissie. Laat Verheffing en Verbinding, naast Goed Werk en Bestaanszekerheid, de prioriteit zijn van een nieuw Kabinet. Neem de onzekerheid en het gebrek aan rijkdom in de wijken serieus. Doe er wat aan, nationaal en lokaal, dicht bij de mensen! Sluit aan bij onze sociaal democratische traditie en waarden. De toekomst is van ons allemaal.

Louis Plas

1 -10 - 2016.

Drs. L.M. Plas studeerde Sociologie en Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Hij was betrokken bij de Sociale Vernieuwing, het Grote Steden Beleid en de Wijkaanpak in Rotterdam en daarna in Schiedam. Voor de PvdA was hij bestuurder in de Deelgemeente Hoogvliet. Voor zijn inzet kreeg hij de Erasmus Speld van de Gemeente Rotterdam en het Lidmaatschap van de Orde van Oranje Nassau. Hij woont nu in Den Haag.

Met schriftelijke bijdragen van: Elja Akker, Gerard Bosman, Bart Bouman, Anita Engbers, Bert Veenstra.

De Nieuwe Wijkaanpak

Reacties aan: plasveer@online.nl